

KAUNO APYGARDOS ADMINISTRACINIS TEISMAS

SPRENDIMAS
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2013 m. gruodžio 23 d.
Kaunas

Kauno apygardos administracinio teismo teisėjas Rimantas Giedraitis, sekretoriaujant Neringai Musinienei, nedalyvaujant pareiškėjui [redacted] dalyvaujant atsakovo Lietuvos valstybės, atstovaujamos Kauno tardymo izoliatoriaus, atstovui Albinui Algimantui Pliaugai, viešame teismo posėdyje išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo [redacted] skundą atsakovui Lietuvos valstybei, atstovaujamai Kauno tardymo izoliatoriaus, dėl neturtinės žalos priteisimo,

nustatė:

Pareiškėjas [redacted] kreipėsi į teismą prašydamas priteisti iš Lietuvos valstybės, atstovaujamos Kauno tardymo izoliatoriaus, 2000 Lt neturtinės žalos. Pareiškėjas savo skunde nurodė, kad nuo 2013 m. balandžio 4 d. iki 2013 m. spalio 8 d. jo laisvė buvo apribota pažeidžiant galiojančius teisės aktus. Kauno tardymo izoliatoriuje buvo laikomas kamerose kartu su kitais asmenimis ir vienam asmeniui tekdavo nepakankamas kameros plotas. Skunde pažymėta, kad toks nuteistojo laikymas patalpoje prilygsta kankinimui ir tai tesėsi apie 2 mėnesius. Dėl to patalpose buvo tvanku, drėgna, rūkantieji buvo laikomi su nerūkančiais. Dėl gryno oro bei fizinio aktyvumo trūkumo ir nuolatinio triukšmo būdavo nuolatinis nuovargis, sutriko miegas.

Atsakovo atstovas su skundu nesutiko. Atsiliepime į skundą nurodė bei jo atstovas teismo posėdžio metu paaiškino, kad pareiškėjas laikotarpiu nuo 2013 m. balandžio 4 d. iki 2013 m. spalio 8 d. Kauno tardymo izoliatoriuje buvo laikomas 337, 213, 205, 167, 170 kamerose. Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktorius, atsižvelgdamas į turimą gyvenamąjį plotą, 2010 m. gegužės 11 d. įsakymo Nr. V-124 „Dėl didžiausio tardymo izoliatoriuje ir areštinėje leidžiamų laikyti asmenų skaičiaus ir minimalaus ploto, tenkančio vienam asmeniui, tardymo izoliatoriuje ir areštinės kameroje nustatymo“ 1.1.2 punkte reglamentavo, kad Kauno tardymo izoliatoriuje didžiausias leidžiamų laikyti suimtųjų skaičius neturi viršyti 336, o šio įsakymo 1.3.1 punkte nustatė, kad vienam asmeniui tenkantis minimalus plotas tardymo izoliatoriaus kameroje negali būti mažesnis kaip 3,6 kv. m. Pripažino, kad atskirais periodais pareiškėjui teko nuo mažiau ploto, tačiau šie formalūs pažeidimai padaryti ne dėl Kauno tardymo izoliatoriaus administracijos pareigūnų kaltės. Viso skundžiamu laikotarpiu pareiškėjas Kauno tardymo izoliatoriuje kamerose su pertraukomis buvo laikomas 23 pilnas paras. Po pusę paros kameroje jis buvo laikomas atvykimo ir išvykimo dienomis. Minimaliais periodais su suimtuojų atliekamos teisės aktų nustatytos procedūros, kurios vykdomos už kameros ribų. Pažymėjo, kad kad iš to skaičiaus, 5 pilnas paras jam tenkantis plotas buvo didesnis, nei 3,6 kv. m., o 13 pilnų parų - apie 3,1 kv. m. Pareiškėjas Kauno tardymo izoliatoriuje buvo laikomas tokiomis pat sąlygomis, kaip ir visi kiti nuteistieji, jokių išimčių pabloginant jo buvimą įstaigoje nebuvo. Laikomas Kauno tardymo izoliatoriuje pareiškėjas laisvai galėjo naudotis teise būti pasivaikščiojimo kieme, pasinaudoti sporto kiemeliu, sporto kambariu su įranga žaisti tenisą biblioteka, kopyčia, kompiuterių kambariu, Socialinės reabilitacijos skyriaus specialistų, medicinos specialistų pagalba. Pabrėžė, kad 2013 m. spalio 2 d. Kauno visuomenės

KOBIJA TIKRA

Be to, teismas pažymi, kad laikotarpiu nuo 2013 m. balandžio 4 d. iki 2013 m. spalio 8 d., kuomet vienam asmeniui minimali gyvenamojo ploto norma buvo nustatyta 3,6 kv.m., pareiškėjas 13 pilnų parų buvo kalinamas kameroje, kur jam teko nuo 2,54 iki 3,09 kv.m. (b. l. 18). Įvertinus aukščiau išdėstytą aplinkybių bei jas patvirtinančių įrodymų visetą, darytina išvada, kad nurodytais laikotarpiais pareiškėjui nebuvo užtikrintas teisės aktuose numatytas minimalus vienam asmeniui tenkantis 3,6 kv.m. kameros plotas, tenkantis vienam asmeniui, todėl vertintina, kad Kauno TI administracija pažeidė pareiškėjo subjektinę teisę būti laikomam kameroje, kurioje privalėjo būti užtikrinta ne mažiau nei 3,6 kv.m. kameros ploto norma. Nagrinėjamu atveju, nurodyta viešojo administravimo institucija – Kauno TI ir jo darbuotojai neveikė taip, kaip pagal teisės aktus privalėjo veikti, todėl pareiškėjas turi teisę į žalos atlyginimą.

Aplinkybės, kad pareiškėjas buvo kalinamas kameroje, kurioje jam teko mažesnis nei teisės aktais nustatytas minimalus plotas, atsakovas iš esmės neginčija.

Pagal Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 42 straipsnį ir CK 6.271, 6.250 straipsnius atsiradusią žalą, tame tarpe ir neturtinę, privalo atlyginti valstybė iš valstybės biudžeto, jeigu valdžios institucijų darbuotojai neveikė taip, kaip pagal įstatymus šios institucijos ar jų darbuotojai privalėjo veikti, nepaisydama konkretaus valstybės tarnautojo ar kito valstybės valdžios institucijos darbuotojo kaltės.

Minėta, kad Kauno TI administracija pažeidė pareiškėjo subjektinę teisę būti kalinamam kameroje, kurioje jam tektų ne mažesnis nei teisės aktais nustatytas minimalus plotas, kas įrodo, jog minėta valdžios institucija neveikė taip, kaip ją įpareigoja veikti teisės aktai – Suėmimo vykdymo įstatymo 3 straipsnis, Kauno tardymo izoliatoriaus nuostatų 9.3 punktas.

Tai, kad asmuo, kuris yra kalinamas nepriimtiniomis, antisanitarinėmis sąlygomis, patiria neturtinę žalą, kaip ji yra apibrėžta CK 6.250 straipsnio 1 dalyje, yra konstatuota tiek Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje (Administracinės bylos Nr. A¹⁴³-1966/2008; Nr. A⁴³⁸-121/2009), tiek Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikoje (šio teismo 2008 m. lapkričio 18 d. sprendimas byloje Savenkovas prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 871/02)).

Pagal CK 6.250 straipsnio 1 dalį neturtinė žala yra asmens fizinis skausmas, dvasiniai išgyvenimai, nepatogumai, dvasinis sukrėtimas, emocinė depresija, pažeminimas, reputacijos pablogėjimas, bendravimo galimybių sumažėjimas ir kita, teismo įvertinti pinigais. Šio straipsnio 2 dalyje taip pat nurodyta, kad teismas, nustatydamas neturtinės žalos dydį, atsižvelgia į jos pasekmes, šią žalą padariusio asmens kaltę, jo turtinę padėtį, padarytos turtinės žalos dydį bei kitas turinčias reikšmės bylai aplinkybes, taip pat į sąžiningumo, teisingumo ir protingumo kriterijus.

Aiškindama išvardintų nuostatų visumą, teismas pažymi, kad atlygintinos neturtinės žalos dydžio nustatymas yra teismo prerogatyva. Tai reiškia, kad nustatant atlygintinos neturtinės žalos dydį neturi būti vadovaujama bendrosiomis reikalavimo (dėl turtinės žalos atlyginimo) pagrįstumo įrodinėjimo taisyklėmis, o turi būti taikomi minėti, tik teismui adresuoti žalos dydžio nustatymo kriterijai, nurodyti CK 6.250 straipsnio 2 dalyje, tarp jų ir sąžiningumo, teisingumo bei protingumo. Šiuo atveju pažymėtina, kad pareiškėjo subjektyvių teisių pažeidimo pobūdis yra susijęs su jo esminių laisvių, įtvirtintų Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 3 straipsnyje pažeidimu – draudimu elgtis nežmoniška ir žeminant asmens orumą.

Iš bylos medžiagos matyti, kad nagrinėjamu laikotarpiu pareiškėjui 32 nepilnas paras ir 13 pilnų parų teko mažesnis nei teisės aktais nustatytas minimalus gyvenamasis plotas. Visa tai įvertinęs – pareiškėjo subjektyvinės teisės pažeidimo mastą ir trukmę, tai, kad pareiškėjas buvo kalinamas kameroje tipo, o ne bendrabučio tipo patalpose, kur yra didesnė judėjimo laisvė, atsižvelgus į Lietuvoje egzistuojančias ekonomines darbo užmokesčio bei pragyvenimo sąlygas (minimali mėnesinė alga – 1000 Lt; vidutinis darbo užmokestis apie 2253 Lt), vadovaujantis teisingumo ir protingumo kriterijais laikytina, kad pats teisės pažeidimo pripažinimas, šiuo konkrečiu atveju, nėra pakankama ir teisinga satisfakcija pareiškėjui atlyginti už patirtą neturtinę žalą, todėl pareiškėjui padarytos neturtinės žalos dydis įvertintinas pinigais (CK 6.250 str. 1 d.). Teismas laiko, kad pareiškėjui padarytos neturtinės žalos dydis gali būti įvertintas 250 Lt, nes vieną valandą per dieną suteikta teisė pasivaikščioti kieme, negali kompensuoti mažesnę nei teisės aktais nustatytą minimalų plotą.

KOPIJA TIKRA

veikatos centras tikrino Kauno tardymo izoliatoriaus atitiktį minėtai pirmiau Lietuvos higienos normai HN 76:2010. Tikrinta ir 170 kamera, į kurią pareiškėjas atvyko po 2 dienų. Kameros temperatūra, santykinė oro drėgmė ir natūralaus apšvietimo koeficientas atitiko normas. Neatitiko normos dirbtinė apšvieta. Dažniausiai tai susiję su tuo, kad atlikdami savitvarką kameroje laikomi asmenys nenuvalo šviestuvų arba baigėsi apšvietimo lempų naudojimo laikas. Vykdamas Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2009 m. spalio 15 d. nurodymą Nr. 1S-3224 nerūkantieji, raštu pareiškę pageidavimą, laikomi atskirai nuo rūkančiųjų. Kauno tardymo izoliatoriuje kratos vykdomos kamerų tipo patalpose. Jų mikroklimatas atitinka kitų kamerų mikroklimatą. Kameros, kuriose vykdoma krata, atitinka higienos normos reikalavimus, jos yra pagal grafiką valomos, drabužiai dedami ant suoločių, arba stalo, jokių dėžių nenaudojama, nusiavus avalynę stovima ant pašiltintų kilimėlių

Pareiškėjo skundas tenkintinas iš dalies.

Byloje ginčas kilo dėl atsakovo pareigos atlyginti neturtinę žalą, kurią, pareiškėjo teigimu, jis patyrė dėl netinkamų kalinimo sąlygų Kauno tardymo izoliatoriuje (toliau – Kauno TI).

Valstybės ir savivaldybės pareiga atlyginti žalą (viešoji atsakomybė) pagal Civilinio kodekso 6.271 straipsnio nuostatas kyla dėl valstybės ir savivaldybės valdžios institucijų neteisėtų aktų nepriklausomai nuo konkretaus valstybės tarnautojo ar kito valstybės valdžios institucijos darbuotojo kaltės. Civilinei atsakomybei atsirasti paprastai yra būtinos keturios sąlygos: 1) neteisėti veiksmai (CK 6.246 straipsnis); 2) priežastinis ryšys tarp neteisėtų veiksmų ir žalos (CK 6.247 straipsnis); 3) teisės pažeidėjo kaltė (CK 6.248 straipsnis); 4) teisės pažeidimu padaryta žala (CK 6.249 straipsnis). Tačiau CK 6.271 straipsnyje numatyta viešoji atsakomybė atsiranda esant trimis sąlygoms: neteisėtiems veiksams ar neveikimui, žalai ir priežastiniam ryšiui tarp neteisėtų veiksmų (neveikimo) ir žalos. Reikalavimas dėl žalos atlyginimo (tiek turtinės, tiek neturtinės) gali būti patenkinamas nustačius visumą viešosios atsakomybės sąlygų: pareiškėjo nurodytos valdžios institucijos (nagrinęjama atveju – Kauno TI) neteisėtus veiksmus, žalos pareiškėjui padarymo faktą ir priežastinį ryšį tarp valdžios institucijos neteisėtų veiksmų ir atsiradusios žalos. Nenustačius bent vienos iš minimų trijų viešosios atsakomybės sąlygų, valstybei ar savivaldybei pagal CK 6.271 straipsnį nekyla turtinė prievolė atlyginti žalą. Todėl, sprendžiant pareiškėjo skundo pagrįstumo klausimą, būtina nustatyti, ar Kauno TI pareigūnai (deliktinę atsakomybę reglamentuojančių normų taikymo prasme) veikė neteisėtai arba neveikė taip, kaip turėjo veikti, taip pat nustatyti ir tai, ar toks veikimas arba neveikimas tiesiogiai sąlygojo pareiškėjo nurodytos žalos atsiradimą. Pažymėtina, kad sprendžiant institucijos (jos pareigūnų) veikos neteisėtumo klausimą kiekvienu konkrečiu atveju būtina nustatyti, kokios institucijos veiklą reglamentuojančios teisės normos buvo pažeistos ir kaip šie pažeidimai pasireiškė.

Bylos duomenimis nustatyta, kad pareiškėjas Kauno TI su pertraukomis buvo laikomas nuo 2013 m. balandžio 4 d. iki 2013 m. spalio 8 d. (b. l. 9-10). Šiuo laikotarpiu, dėl kartu su juo kameroje laikomų asmenų skaičiaus, atskirais periodais pareiškėjui teko nuo 2,54 iki 5,33 kv.m. ploto.

Pareiškėjo kalinimo metu galiojo Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2010 m. gegužės 11 d. įsakymas Nr. V-124 „Dėl didžiausio tardymo izoliatoriuje ir areštinėje leidžiamų laikyti asmenų skaičiaus ir minimalaus ploto tenkančio vienam asmeniui, tardymo izoliatoriaus ir areštinės kameroje nustatymo“, kurio 1.3.1 punktas, numatė, kad vienam asmeniui tenkantis minimalus plotas tardymo izoliatoriaus kameroje negali būti mažesnis kaip 3,6 kv.m. Įvertinus nurodytą teisinį reglamentavimą, pareiškėjui laikotarpiu nuo 2013 m. balandžio 4 d. iki 2013 m. spalio 8 d. Kauno tardymo izoliatoriaus kameroje turėjo tekti ne mažiau kaip 3,6 kv.m. kameros ploto norma. Byloje esanti medžiaga patvirtina, kad iš viso Kauno TI kalėjo 42 nepilnas paras, iš kurių 32 nepilnas paras buvo laikomas mažesniame plote, nei teisės aktų numatytas minimalus vienam asmeniui tenkantis plotas. Tuo pačiu, teismas sutinka su atsakovo pozicija, kad dėl atvykimo-išvykimo (b.l. 12-13), per visą nurodytą laikotarpį pareiškėjas Kauno TI su pertraukomis buvo laikomas 23 pilnas paras, iš kurių 13 parų buvo laikomas mažesniame plote, nei teisės aktų numatytas minimalus vienam asmeniui tenkantis plotas. Šios aplinkybės pareiškėjas nenuneigė (b.l. 16), ją patvirtina atsakovo atstovo paaiškinimas, jog pareiškėjas dažnai buvo etapuojamas į kitus pataisos namus ar areštines.

KOPIJA TIKRA

skunde deklaratyviai nurodė, kad esant per mažam vienam asmeniui tenkančiam kamerų plotui, jose yra tvanku, karšta, tamsu ir drėgna, rūkantieji buvo laikomi su nerūkančiais, vykdant kratą nesilaikoma higienos normos reikalavimų, tačiau pareiškėjas nurodė, kokiose kamerose konkrečiai, koku konkrečiu laikotarpiu jam būnant, buvo jo nurodytos gyvenimo sąlygos, visiškai nepagrindė ir papildomai neindividualizavo subjektyvių neigiamų pasekmių (išgyvenimų) išskyrus tas, kurios pasireiškė gyvenant per mažose kameroose, nurodė priežastinio ryšio tarp galimų pažeidimų ir jam padarytos neturtinės žalos, todėl pareiškėjo argumentai dėl kameroose esančio tvankumo, tamsos, drėgmės, nerūkančiųjų teisių ir kratos, pagrįsti tik pačio pareiškėjo subjektyvia nuomone, kurios nepatvirtina jokie objektyvūs įrodymai, todėl šie argumentai nevertinami kaip pakankami neturtinės žalos, kuri gali būti įvertinta pinigais, konstatavimui.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 85-87 straipsniais, 88 straipsnio 5 punktu, teisėjas

n u s p r e n d ž i a:

Skundą patenkinti iš dalies.

Priteisti iš Lietuvos valstybės, atstovaujamos Kauno tardymo izoliatoriaus, 250 Lt neturtinei žalai atlyginti.

Sprendimas per 14 dienų nuo jo paskelbimo dienos apeliaciniu skundu gali būti skundžiamas Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui tiesiogiai ar per Kauno apygardos administracinį teismą.

Teisėjas

ISITEISĖJES

Rimantas Giedraitis

KOPIJA TIKRA

Teismo raštinės specialistė
Sandra Barodicaitė